

J U N I 1 9 5 3

MEDEDELINGENBLAD

VAN DE

NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP VOOR INDIVIDUALPSYCHOLOGIE.

Redactie: Mevr. G. Polak-de Meyer: Reynier Vinkeleskade 24
Amsterdam-Z., Tel. 99028

Mevr. M. Kalf-Kapteyn
Heer J. Vinkenborg.

=====

O S K A R S P I E LGRUPPENTHERAPIE IN DER SCHULE

Seit längerer Zeit und in steigendem Ausmasz bedient sich die Psychotherapie bei der Behandlung von Neurosen der sogenannten Gruppentherapie.

Man hat die früher allein geübten Methoden der Suggestion und Hypnose mit Recht als "zudeckende" Methoden, die Psychoanalyse dagegen als "aufdeckende" Methode bezeichnet, und das weil sie den unbewussten Widerstand des Patienten durch den Vorstosz ins Unbewusste zu überwinden sucht. Sehr bald aber erkannten die Psychotherapeuten, dasz der Analyse eine Synthese folgen müsse, und dasz diese Synthese ein Modus der Psychagogik sei, im Grunde genommen also Pädagogik.

Psychotherapie ist so im eigentlichen Sinn -- N a c h - erziehung. Nun kann aber Erziehung sich niemals in einem sogenannten gesellschaftsleeren Raum abspielen. Soziales Verhalten kann sich stets nur im sozialen Trainingsfeld abspielen. Dieses aber ist eben die vom Therapeuten in geschickter Regie geführte Gruppe.

Nach den Erfahrungen der Gruppentherapeuten wird von den Patienten infolge der differenzierten Auswahlmöglichkeiten in der Gruppe eher Kontakt gefunden, es wird damit ein gewisses Aufgelockert-sein erreicht, Spannungen beginnen sich zu lösen und die Patienten kommen zu neuen Einsichten in die Zusammenhänge mitmenschlicher Bezogenheit, und sie lernen dadurch, sich der Realität anzupassen.

Die Ergebnisse tiefenpsychologischer Forschung und Therapie finden allmählich Eingang in die Pädagogik überhaupt. Immer mehr und mehr wendet sich das Interesse der Lehrerschaft von der Ausklügelung noch differenzierterer Methoden des Unter-

richtes der Erforschung des Objektes zu, an das sich der Unterricht wendet, nämlich den Schüler und dessen seelischer Strukturiertheit. Es zeigt sich, dass Einsicht und Anwendung der Individualpsychologie Alfred Adlers, gewonnen aus der Beschäftigung mit neurotischen Kindern, ausserordentlich fruchtbar auch bei normalen Kindern verwendet werden kann. Die Schule hat es ja nicht sosehr mit seelisch abwegigen Kindern, als vielmehr mit solchen zu tun, die charakterliche Fehlhaltungen entweder bereits entwickelt haben oder zu entwickeln beginnen, also mit richtigen Sorgenkindern, deren es ja doch wohl in jeder Klasse einige gibt.

Gruppentherapie in der Schule kann nun ganz analog der Gruppentherapie Erwachsener durch den Psychotherapeuten gestaltet werden. Dabei hat die Schule einen nicht hoch genug zu veranschlagenden Vorteil: sie verfügt über eine Reservarmee seelisch und charakterlich einwandfreier Kinder, die in dem Bemühen des Lehrer-Erziehers um die Sorgenkinder als Mitarbeiter eingesetzt werden können.

Der Arbeitsunterricht, stets bezogen auf Werk, Kameraden und Lehrer, ist schon an sich, besonders wenn er als Gruppenarbeit betrieben wird, ein Gemeinschaft stiftendes Element. Arbeitsbeziehung ist ohne Kontakt mit der Gemeinschaft kaum möglich. Auch von Spiel und Sport her, vor allem aber durch eine geplante Freizeitgestaltung -- Klubs usw. -- kann der Kontakt in der Gruppe angebahnt, erneuert und vertieft werden. Gemeinsames Erleben verstärkt den Kontakt und bringt eine gewisse Entlastung mit sich: Ich bin mit meinen Schwierigkeiten nicht allein.

Entscheidend aber für dieses System der Gruppentherapie ist, die Klasse mit ihren Gruppen von der Schülerselbstverwaltung als einem System der Legislative und Exekutive -- nachgeahmt den Staatseinrichtungen der Erwachsenen -- zu einer wirklichen Aussprachegemeinschaft zu machen. In der Aussprache beginnen sich Spannungen zu lösen, wenn die Diskussion so geführt wird, dass die Motive falschen Verhaltens klar herausgestellt werden und die Mitglieder der Gruppe lernen, hinter dem Verhalten des Kameraden -- und der Menschen überhaupt -- das in diesen wirkende Bewegungsgesetz zu erkennen und dadurch erst zu richtigem "Verstehen" kommen. In diesen Diskussionen wird dem Kind, das sich falsch verhält, bewusst, wieso es denn kommt, dass es sich falsch verhält, es erkennt sich selbst als den für sein Tun Verantwortlichen -- die Kameraden aber lernen, dass es nicht genügt, über einen Sünder den Stab zu brechen, sondern dass man, seine

seelische Verkrampftheit verstehend nun auch darangehen musz, mitzuhelfen, diese Verkrampftheit zu lösen.

In der Praxis hat sich gezeigt, dasz Kinder ein oft staunenswertes psychologisches Einfühlungsvermögen haben und über ein bewundernswertes pädagogisches Geschick verfügen, solche Sorgenkinder zu Erfolgserlebnissen auf dem Gebiet des Nützlichen zu führen.

Dieses System der "Gruppentherapie in der Schule", dessen Ansätze auf das Jahr 1922 zurückgehen, ist heute in seiner Technik weit ausgebaut und bildet einen integrierenden Wesenszug der "Individualpsychologischen Versuchsschule" in Wien, dessen pädagogischer Leiter, der Verfasser dieser Zeilen, über dieses Thema sprechen wird, und zwar: 11/12 Juli 1953 in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort, Dodeweg 8.

Individualpsychologische Studie-Conferentie.

in de Internationale School voor Wijsbegeerte te Amersfoort op Zaterdag en Zondag 11 en 12 Juli.

Cursusleider: Direktor Oskar Spiel, Wenen.

Onderwerp: Die Anwendung der psychotherapeutischen Methode der Gruppentherapie in der Schule.

Indeling:

1. 11 Juli te 16 uur: Die geschichtliche Entwicklung der individual-psychologischen Versuchsschule.
 2. 12 Juli te 10 uur: Die Aussprachegemeinschaft wegen der Umerziehung.
 3. 12 Juli te 14 uur: Von der Erziehung zur Selbsterziehung. De gedachtenwisselingen vinden plaats op 11 Juli te 20 uur en op 12 Juli na de lezingen.
- Sluiting: 12 Juli te 16.30 uur.
Leerganggeld: f. 5.-; studerenden f. 2.-.
Logies en pension incl. consumptie: f. 7.-.
Aanmelding bij de Administratie van de school, Dodeweg 8, Amersfoort.

Mededelingen van het Secretariaat.

Als medewerkers zijn toegetreden:

Mw. M.P.H. Rentenaar, lerares Nijverh. Ond. Olympiaplein 34,
Amsterdam-Zuid.

Mw. C.G.van den Berg, ond.^{es}. I.O., Kinderdijkstraat 12!!!
Amsterdam-Z.

Begin April werd te Lunteren geopend het Behandelingsinstituut voor neurotische misdadigers "Groot Batelaar", een belangrijke vooruitgang op het gebied van de reclassering. In het volgende nummer van dit blad wordt van de hand van ons medelid Mr G.W.Arendsen Hein, psychiater-neuroloog, verbonden aan Groot Batelaar; een artikel over dit voor Nederland nieuw instituut geplaatst.

Een belangrijke aanwinst voor de I.P. literatuur.

Enige weken geleden is een nieuw boek over de I.P. verschenen, een vertaling door Dr P.H. Ronge uit het Engels van het door Lewis Way geschreven "Adler's Place in Psychology", onder de Hollandse titel "Adler's Psychologie en Philosophie". Het is goed verzorgd uitgegeven door "Nieuwe Wieken N.V." te Amsterdam.

Uit de voorrede van Way blijkt, dat hij niet in herhalingen wilde vervallen, zodat hij noch over Adler's persoonlijke leven, noch over het in diens werken ruimschoots aanwezige materiaal van stellingen en ziektegeschiedenissen wilde schrijven, noch een populaire uiteenzetting te meer van de I.P. wilde geven.

Hij heeft er zich toe beperkt een overzicht en een waardebepaling van Adler's wetenschappelijke theorieën te geven. Hij heeft zijn best gedaan een beeld te ontwerpen van de problemen, welke bij het begin van Adler's loopbaan de psychologen het meest bezighielden; van de oplossingen, die Adler vond; van de voornaamste invloeden, die tot de vorming van zijn ideeën bijdroegen en van zijn verschilpunten met andere psychologen, in het bijzonder met Freud."

Het boek geeft door zijn opzet een belangrijke uitwerking van en uitbreiding aan Adler's ideeën, en versterkt zijn aparte plaats tussen de andere tijdgenoten - psychologen en - filosofen als Watson, Jung, Rank, Nietzsche, Bergson, Smuts, e.a.

De indeling van het boek, in twaalf hoofdstukken, doet op het eerste gezicht, vooral wat de eerste negen betreft, denken aan de behandeling van de I.P., zoals wij die reeds

zo vele malen in andere werken hebben leren kennen. Bij doorwerking echter, treft het direct, dat Way ons met de oude gedachten langs nieuwe en verdere wegen leidt, zodat op vele punten een nieuw licht komt te vallen, sommige thesen zelfs volkomen nieuw zijn uitgewerkt.

In het eerste deel komt dit bijvoorbeeld sterk uit in het hoofdstuk "Totaliteit en Doelgerichtheid".

Maar naast verdere uitwerking van Adler's theorieën treffen wij telkens in het boek "vergeten gevallen" aan, bijv. het buitenechtelijke kind.

Ook de ontmoediging van de oudste, welke in Engeland gecompenseerd wordt door het erven van de familiegoederen en -tradities, wordt besproken.

De lichtere toets van deze gevallen, zoals er telkens opduiken, en de genegenheid voor de I.P. en haar stichter, die door het gehele boek doorstralen, maken dit omvangrijke (334 bladzijden) en serieuze werk toch tot een aangename lectuur. De hoofdstukken 10 en 11 geven: "Kritiek op de Psychoanalyse" en "De I.P. en verwante richtingen".

Zij zijn zeer lezenswaard, ook al doordat een enkele maal Adler eveneens niet van kritiek verschoond blijft, waardoor de objectiviteit van de schrijver te meer naar voren treedt. Het laatste hoofdstuk behandelt "De I.P. en sociale idealen". Echter slechts summier, hetgeen begrijpelijk is, als men verneemt, dat Lewis Way over dit voor de I.P. zo nieuw onderwerp een apart boek schreef: "Man's Quest for Significance". Het hier besproken boek is het zeker waard bestudeerd te worden naast de andere standaardwerken. De prijs bedraagt f.12.90. Wat de titel betreft, lijkt mij de Engelse meer juist, vooral omdat de I.P. niet kan klagen over overappreciatie en overschatting van de figuur van Adler door andere richtingen. Het boek zelf spreekt in deze zulke duidelijke taal, dat ik er alleen nog aan toe wil voegen, dat het zich in de uitstekende vertaling van Dr. Ronge gemakkelijk laat lezen.

G.P. - de M.

=====

Sprokkelhout.

Uit de cursussen van Paula Allmayer.

- Bij de behandeling ziet zij de mens los van zijn houding, als "in een jurk, die niet goed past".
- Men moet het goede en positieve in zichzelf leren kennen en waarderen; eerst dan kan men het er bij een ander uithalen.
- Een kind is vaak veel loyaler dan de ouders zijn. Ieder gedraagt zich liever goed dan slecht en het kind staat nog niet zo ver van zichzelf af.
- Verwende kinderen staan gemakkelijker tegenover het leven dan verwaarloosde. Deze staan er afwijzend tegenover; zij willen wraak nemen.
't Is moeilijk deze houding in een van liefde en van gemeenschapszin om te zetten, daar zij verhard zijn.
- Wie zich voor zichzelf interesseert, interesseert zich ook voor zijn medemens.
- Sterkte van de kinderen is de volwassenen hulpeloosheid te laten beleven, wanneer deze de kinderen niet aan kunnen.

